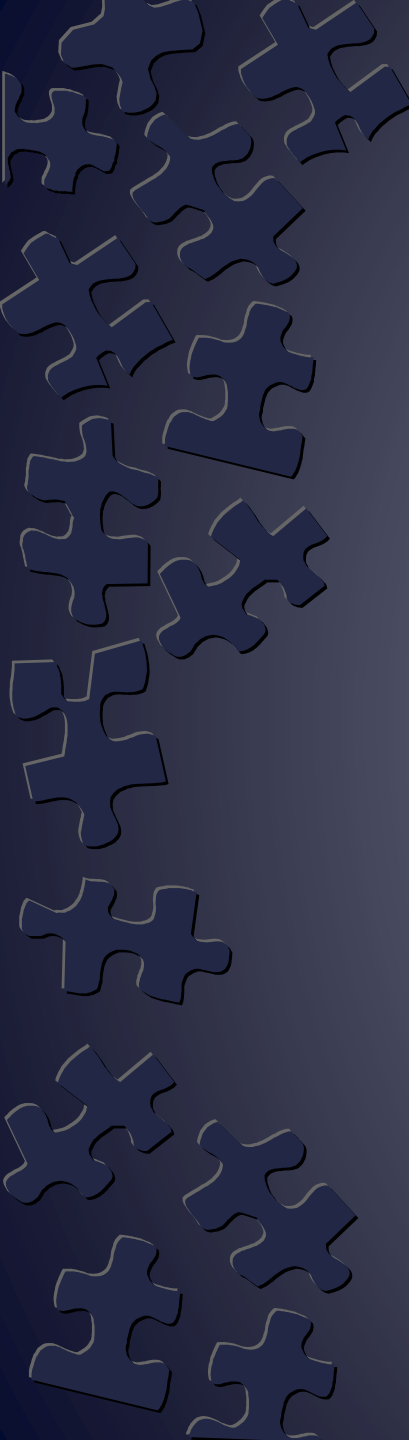
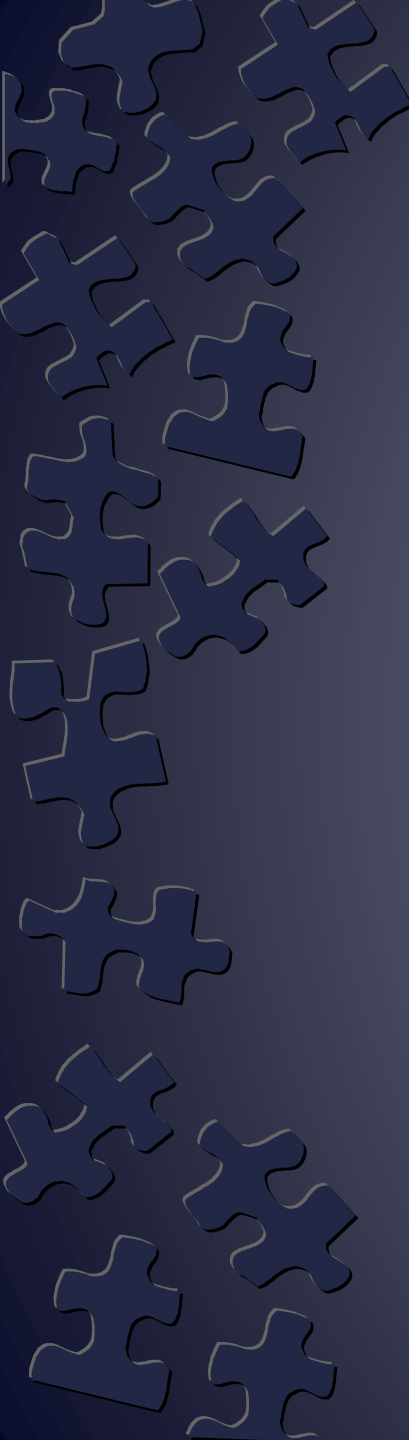

A bizonyítás sajátosságai munkaügyi perben

dr. Halmos Szilvia
Fővárosi Törvényszék Munkaügyi Kollégiuma

**2025.10.14-16. XXII. Magyar Munkajogi
Konferencia, Visegrád**

„az igazat mondd, ne csak a valódit...”

Anyagi igazság mint cél?
Nem lesz teljes a bizonyítás...

- Réskitöltő mechanizmusok
- A bizonyítatlanság következményeinek meghatározása

Munkaügyi perben az egyenes bizonyítási rendből kivétel lesz

Oka:

- Hatalmi hierarchia

- A munkáltatói mérlegelés jogszerűségéért, tisztességességéért a munkáltató álljon helyt
- A munka világában nyerhető általános tapasztalatok vélelmek felállítására adhatnak alapot.

- Információs aszimmetria

A munkáltatónál találhatók az adatok, okiratok, bizonyítékok

A bizonyítási rend módosulásának három (plusz egy) útja

- 1) Anyagi jog szerinti eltérő rend (Pp. 522. § (2) bek.)
 - 2) Eljárásjog szerinti eltérő rend – munkajogspecifikus rendelkezések (Pp. 522. § (1) bek.)
 - 3) Eljárásjog szerinti eltérő rend – általános rendelkezések
- +1) Közvetett bizonyítás + „narratívák” (életszerűség, észszerűség stb.)

Anyagi jog szerinti eltérő rend

› Kimentés

= az érdekelt fél ellenfelénél a bizonyítási érdek

- Munkáltatói kártérítési felelősség (Mt. 166. § (2) bek.)
- „világos, valós, okszerű” – megszüntetések indokolása (Mt. 64. § (2) bek.)+ m.szerződés-módosítás elutasításának indokolása (Mt. 61. § (1)-(2), (4)-(6) bek.)
- Általános megőrzési felelősség (Mt. 180. §)

Anyagi jog szerinti eltérő rend

› Törvényi vélelmek

= egy másik, bizonyított tényből következtetünk tényállásba illeszkedő tényre

- Diszkrimináció (Ebkttv. 19. §):

- › A vélelem alapja: általános tapasztalatok a társadalmi sztereotípiákkal
- › Megdönthető – nemleges bizonyítás?

+ újak:

- Joggal való visszaélés (Mt. 7. § (3) bek.) – Példa: PÍT MK I.Mf.30.053/2024/7. (a biz. fehér nem fordult át, mert a konfliktushelyzet nem volt igazolt); PÍT MK I.Mf.30.013/2024/10 → Kúria IV.Mfv.10.095/2024/4. (hat. fenntart.)
- Panasztv. (2023. évi XXV. törvény) 41. § (3) bek. – még nincs közzétett gyakorlat

› Egyéb:

- fikciók, ideiglenes igazságok
- a bizonyítottság eltérő szintje: pl. valószínűsítés, túlmunkaperben közvetett bizonyítékok

Eljárásjog szerinti eltérő bizonyítási rend – munkaügyi perek speciális szabályai

› Pp. 522. § (1) bek.

a) pont: „a kollektív szerződés, az igény elbírálásához szükséges belső szabályzatok, utasítások és a jogvita eldöntéséhez szükséges, a munkáltató működési körében keletkezett okiratok”

- › Régi bírói gyakorlat továbbélése: (pl. BH2009.120., BH2015/8/232., Mfv.III.10.740/2017/7., Mfv.X.10346/2019/7. Mfv. II. 10.573/2017/8., Mfv. II. 10.197/2017/4, BH2015. 232., Mfv. I. 10.338/2012/5., Mfv. II. 10.573/2017/8).
- › FÍT MK 2.Mf.31.029/2023/15.: ha nem a kollektív szerződés tartalma, hanem annak értelmezése vitatott, a Pp. 522. § (1) bekezdése a) pontjának alkalmazása nem jöhet szóba
- › Szabadságnylvántartás: [Kúria, Mfv.VIII.10.099/2022/7.; FÍT MK 1.Mf.31.016/2023/5.), munkabaleseti jegyzőkönyv (FÍT MK, 1.Mf.31.269/2022/5.), munkaidő-nyilvántartás céljából vezetett jelenléti ív is (FÍT MK, 1.Mf.31.185/2021/6.);

Eljárásjog szerinti eltérő bizonyítási rend – munkaügyi perek speciális szabályai

› Pp. 522. § (1) bek.

b) az igényelt juttatással összefüggő számítások helyességét, ha az vitatott
→ munkáltató terhére esik a cáfolat hiánya (Mfv.VIII.10.165/2022/4.)

› „juttatás”

› összegvita keretei között vizsgálódik a bíróság (anyagi pervezetés - Pp. 237. § (5) bek.; érdemi határozat: Pp. 342. § (1) bek.)

› Teljesítményjuttatás, túlmunka jogalapját változatlanul a MV bizonyítja (FÍT MK 2.Mf.31.166/2022/9., Mfv.VIII.10.151/2022/4.)

c) – bérvita esetén – a juttatás megfizetését.

› „munkáltató köteles bizonyítani” – és ha nem? → változó következmény!

– FÍT MK 1.Mf.31.185/2021/6.: jelenléti ív csatolásának hiánya → nem fordított a biz. terhen túlmunkaperben, de közvetett bizonyítékok is elégségesek (BH2009.120., BH2015/8/232., Mfv.II.10.428/2017/5., Mfv.III.10.740/2017/7., Mfv. X.10.346/2019/7.)

– PÍT MK Mf.I.30.035/2022/5. a munkáltató nem tudta igazolni a td-fizetést
→ kötelezhető volt

Eljárásjog szerinti eltérő bizonyítási rend – általános szabályok

› Pp. 265. § bizonyítási szükséghelyzet

- a) a bizonyítási indítványához nélkülözhetetlen adatokkal kizárólag az ellenérdekű fél rendelkezik, és igazolja, hogy az ezek megszerzéséhez szükséges intézkedéseket megtette,
 - b) a tényállítás bizonyítása számára nem lehetséges, de az ellenérdekű féltől elvárható az állított tények fenn nem állásának a bizonyítása, vagy
 - c) a bizonyítás sikerességét az ellenérdekű fél neki felróhatóan hiúsította meg, és az ellenérdekű fél nem valószínűsíti az a)–c) pontban foglaltak ellenkezőjét
- Következmény: a bíróság valósnak fogadhatja el a bizonyító fél állítását
 - Pl. KSZ-kötési képességhez szükséges taglétszám; jogellenes megszüntetést követően a munkavállalói kárenyhítés teljesítése; csak jogsértő bizonyítási eszköz van a bizonyító fél kezében
 - Eltérés a Pp. 522. §-tól: eltérő jogkövetkezmény lehetséges (pl. munkaidő ny.t.)
 - Nem fordít a biz. terhen

Eljárásjog szerinti eltérő bizonyítási rend – általános szabályok

- › Pp. 320. § (2) A bíróság a bizonyító fél kérelmére az ellenérdekű felet kötelezheti a birtokában lévő olyan okirat rendelkezésre bocsátására, amelyet a polgári jog szabályai szerint egyébként is köteles kiadni vagy bemutatni. [...]
- Csak birtokban lévő okirat
- „egyébként is köteles...”

Hogyan hat közre a bíróság?

- › Anyagi pervezetés
 - Pp. 237. § (1) bek. hiányos perfelvételi nyilatkozat (ideértve: csak jogsértő és kizárt bizonyítási eszköz, Pp. 269. § (5) → biz. sz.h.)
 - Pp. 237. § (2) bek.: perfelvételi nyilatkozat nem terjed ki valamely lényeges tény vonatkozásában a bizonyításra vagy a felek között vita van a bizonyítási érdekről
 - Pp. 253. b) jogi képviselő nélküli fél: bizonyítási lehetőségek, bizonyítási eszközök és ezek feltételei a bizonyítandó tények vonatkozásában (szükség szerint) (FIT MK 2.Mf.31.136/2024/4.: a béralkuval kapcsolatos tények tanúval is igazolhatók)
 - Pp. 317. § szakértői bizonyítás szükséges, csak kirendelt szakértő, további adatok szükségesek, a szakvélemény aggályos
- › Pp. 269. § (2) bek.: nyilvánvalóan jogsértő bizonyítási eszköz
- › Pp. 266. § (3) bek.: köztudomás v. hivatalos tudomás alapján hivatalból figyelembe vett vagy törvényes vélelem, ideiglenes igazság alapján valósnak tekintett tények – bíróság tájékoztatási köt.
- › Az anyagi pervezetés NEM terjed ki:
 - Elegendő-e a bizonyíték? – ítélet jogi indokolásának része (Pp. 346. § (5) bek.)
 - Miért mellőz bizonyítási indítványt? – ítélet jogi indokolásának része (Pp. 346. § (5) bek.)
 - Hogyan tudja bizonyítani a fél az adott tényt? (kiv.: jogi képviselő nélküli fél)

Tisztességes eljáráshoz való jog és a bizonyítás – Alaptörvény, EJEE

- › Emberi Jogok Európai Egyezményének (EJEE) 6. cikke, Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése
 - EJEB: számos komponens (pl. a bírói úthoz való jog, a kontradiktórius elv, a fegyveregyenlőség elve, a bizonyítás tisztességessege, a bírói döntés megfelelő indokolása stb.)
 - › az eljárás egészének tisztességes voltát kell értékelni, ennek része a bizonyítási eljárás mikénti lefolytatása (Elsholz kontra Németország [GC], no. 25735/94. § 66; Devinar kontra Szlovénia, no. 28621/15. § 45, Blücher kontra Cseh Köztársaság, no. 58580/00., § 65)
 - AB:
 - › a tisztességes eljárás olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. E joggal szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. (36/2013. (XII. 5.) AB határozat, 3/2014. (I. 21.) AB határozat, 7/2013. (I. 7.) AB határozat, 6/1998. (III. 11.) AB határozat, 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, 3001/2020. (II. 4.) AB határozat, 14/2004. (V. 7.) AB határozat, 3001/2020. (II. 4.) AB határozat)
 - › a bizonyításra vonatkozó rendelkezések szoros összefüggést mutatnak a tisztességes eljáráshoz való joggal, ám ezen alapjog, továbbá más alapjogok (például a magánszféra védelme, emberi méltóság védelme, kínzás tilalma, védelemhez való jog) és alkotmányos rendelkezések (különösen a jogállamiság tétele) által kijelölt kereteken belül a jogalkotó nagyfokú szabadságot élvez (3104/2014. (IV. 11.) AB végzés, 3174/2014. (VI. 18.) AB határozat)

Tisztességes eljáráshoz való jog és a bizonyítás – a Pp.

- › A Pp. Preambuluma (a szabályozás rendezőelvei):
 - Hatékony jogvédelem („az anyagi jogok hatékony érvényre juttatása”)
 - Tisztességes eljárás („a magánjogi jogviták tisztességes eljárás elvén nyugvó rendezése”)
 - perhatékonyság

→ A bizonyításnak egyszerre kell megfelelnie az alábbi szempontoknak

Az igazság kiderítése más célokkal, érdekekkel, jogokkal konkurálhat

Igazság kiderítése kontra személyes adatok védelme

- › Bár a GDPR elsősorban a gazdasági életre modellezett, a bírósági eljárás során is meg kell tartani (C-268/21.)
- › Munkáltatói félelem: adatvédelmi szabálytalanság-e a bíróságnak való adattovábbítás, különösen más munkavállalókat érintően (Pp. 522. §, tanú címének bejelentése)
- › A GDPR „mindenek felett”? Nem:
 - GDPR (4) preambulumbekkezdés: „a személyes adatok védelméhez való jog nem abszolút jog, azt az arányosság elvével összhangban, a társadalomban betöltött szerepének függvényében kell figyelembe venni, egyensúlyban más alapvető jogokkal [...]” – Id. Alapjogi Charta
 - GDPR 23. cikk (1) bek. f) és j) pont – nyitóklauzula az igazságszolgáltatás vonatkozásában → Pp. és egyéb hazai jogszabályok speciális rendelkezései

Igazság kiderítése kontra személyes adatok védelme

- › Elvek a GDPR alkalmazása során:
 - Mindenki a saját adatkezeléséért felel
 - › Jogalapok:
 - bíróság – 6. cikk (1) bek. e) pont (közhatalmi jogosítvány), (2)-(3) bek. → Pp. egyes rendelkezései (162. § (6) bek., 322. §)
 - Felek: 6. cikk (1) bek. c) pont (jogi kötelezettség telj.); f) pont (jogos érdek) (3)-(4) bek.
 - › A jogalap kiválasztásakor az adatkezelés céljának van jelentősége – célváltozás esetén a megváltozott célhoz igazodik a jogalap (C-268/21. elektronikus személyzeti nyilvántartás adatai benyújtása munkaügyi perben?)
 - › A bíróság felhívása is lehet jogi kötelezettség (Pp. 522. §)
 - › A fél saját jogos érdekének előmozdítása is lehet új cél → 6. cikk (4) bek. szempontjai szerint egyedileg kell mérlegelnie, fennáll-e ez a jogalap
 - › Adatkezelés elvei: GDPR 5. cikk (bíróságra, félre is)
 - Adattakarékosság (=arányosság) (c) pont) – bíróságnak kell mérlegelnie a hatékony jogvédelem és a személyes adatok, magánélet tisztelete közötti egyensúlyt (C-268/21. és az ott hivatkozott esetjog) → az adattartalom korlátozása is elrendelhető
 - › Iratbekéréskor előre nem mindig tudható az adattartalom → megoldás lehet: zárt kezelés, hiánypótlás keretében anonimizálás kérése

Igazság kiderítése kontra személyes adatok védelme

› Pp. 522. § és a törölt adatok

- a Pp. 320. § alapján csak birtokolt okirat benyújtása kérhető, de az 522. §-ben nincs ilyen korlátozás
- Eseti mérlegelést igényel, mennyire róható a munkáltató terhére az adatok törlése (pl. van-e belső adatvédelmi szabályozás, ennek milyen előírásai vannak), és ennek melyek a következmények (a Pp. 522. § nem ír erről)

› Különleges adatok

- 6. cikk (1) bek. szerinti jogalap + 9. cikk (2) bek. szerinti feltétel – f) pont: „jogi igények megállapításához, érvényesítéséhez, illetve védelméhez szükséges, vagy amikor a bíróságok igazságszolgáltatási feladatkörükben járnak el”
- Büntetőügyben keletkezett iratok felhasználása
 - › Ez is egy célváltozás → új cél szerint kell megítélni (nem a 2016/680 irányelv [LED-irányelv], hanem a GDPR alapján - C-180/21.
 - › Az adatkezelési elvek is érvényesüljenek – először iratlista?

Az igazság kiderítése kontra titokvédelem

- › minden titok adat, de nem minden adat titok – a titokvédelem *lex specialis* a GDPR-hoz képest
- › Titok: „[t]itok mindaz, amelyről kizárólag egy meghatározott számú ember tud, és amelynek meghatározott ideig történő titokban maradása - értéktartalmától függetlenül - egy vagy több ember vagy a társadalom érdekében áll, és a titokban tartás érdekében a titok birtokosa a megfelelő intézkedéseket megtette.” (Gál István László)

Az igazság kiderítése kontra titokvédelem

› A titokvédelem célja:

- Magánszféra védelme (Alaptörvény VI. cikk (1) bek. – 28/2014. (IX. 29.) AB határozat, 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat + a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény)
- Bizalmi alapú kapcsolatok működőképességének védelme – közérdek
- Völcssey Balázs: „a jogrendszer az egyes titkokat mint a magántitok része kívánja védelemben részesíteni, ha azoknak a közvetlen keletkezésüktől független felhasználása történhetne meg.” Pl. banktitok felhasználása polgári perben
 - › Ha a perben feltárja a titkosságra való utalás nélkül → már nem magántitok (v.ö. PJD2019. 22.; Fővárosi Ítéltábla 17.Pf.20.586/2018/7-II.). Ha utal a titkosságra → hiánypótlás → zárt kezelés VAGY megismerhető az ellenfélnek (fegyveregyenlőség) (enyhébb álláspont: EJEB Evers kontra Németország, no. 17895/14.)
 - › Ha a titokgazda 3. személy → Pp. 322. § (2)-(7) bek., 163. § (2) és (4) bek.

› Az egészségügyi adat mint orvosi titok kivétel? (Eüaktv. 35. § írásbeli hozzájárulás kell?)

Igazság kiderítése kontra emberi méltóság – zaklatás, szexuális zaklatás felderítése

› Dilemma:

- Hatékony bírói jogvédelem elve (190. sz. ILO Egyezmény, Módosított Európai Szociális Karta 26. cikke, uniós antidiszkriminációs irányelvek + EJEB gyakorlata [Špadijer kontra Montenegro, no. 31549/18.; C.P. kontra Románia, no. 47358/20.; Đorđević kontra Horvátország, no. 41526/10.; Allée kontra Franciaország, no. 20725/20.; Vučković kontra Horvátország, no. 15798/20. J.L. kontra Olaszország, no. 5671/06.]
 - › Több komponensből áll, pl. könnyített bizonyítási teher, megfelelő szankciók
- DE!
- Szembekerülhet az emberi méltóság védelmével és a fegyveregyenlőséggel

Igazság kiderítése kontra emberi méltóság – zaklatás, szexuális zaklatás felderítése

- Milyen lehetőségek rejlenek a Pp.-ben az áldozatvédelem céljaira?
(v.ö. Az EJEB-gyakorlat sztenderdjei)
 - › Zárt tárgyalás lehetősége? (Mraovic kontra Horvátország, 30373/13.) – Pp. 231. § (2) bek. „fél személyiségi jogainak”, „tanú illetve hozzátartozója életének, testi épségének a megóvása érdekében”
 - 2026. jan. 1-től: nyilvánosság korlátozása: akinek jelenléte a bizonyítás eredményességének hátrányos befolyásolására valószínűsíthetően alkalmas lehet
 - › Tanú megjelölése egyéb módon (Pp. 285. § (3) bek.)
 - › A tanú elektronikus hírközlő hálózat útján történő titkos meghallgatása – Pp. 626. § (Accardi kontra Olaszország 30598/02., D.T. kontra Hollandia, no. 25307/10., Keskin kontra Hollandia, no. 2205/16.)
 - › A keresztkérdés kontrollálása – rendfenntartás eszközei (Pp. 234-236. §); manipulatív kérdések megtiltása (Pp. 233. § (3) bek.)
 - › Az ítélet indokolásában szereplő, büntudatot keltő, moralizáló, szexista sztereotípiákat közvetítő megjegyzések kerülése (J.L. kontra Olaszország, no. 5671/16.)

Igazság kiderítése kontra emberi méltóság – zaklatás, szexuális zaklatás felderítése

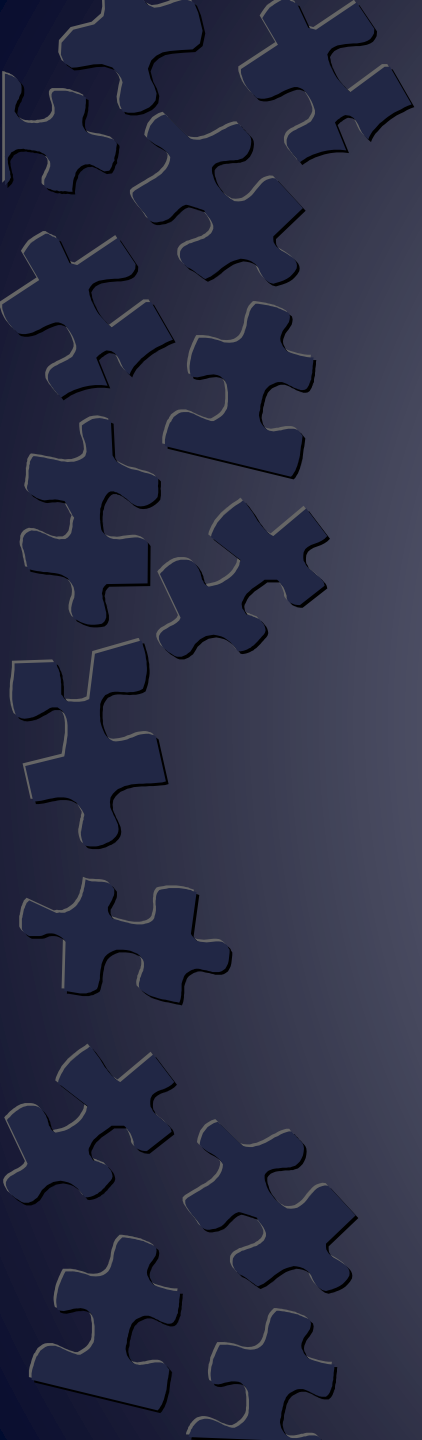
- A (feltételezett) zaklatóval szemben alkalmazott munkáltatói szankció jogszerűsége
 - › Hárompólusú viszony
 - › A feltételezett elkövetővel szemben a munkáltatói szankció valóságát, okszerűségét a munkáltató bizonyítja

- › Áldozatvédelem:
 - › Belső visszaélésbejelentő felületek szerepe (Panasztv. [2023. évi XXV. törvény a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról] 18. §)
 - Tisztességes kivizsgálás, visszajelzés, ANONIMITÁS (27. §)
 - Ha nincs ilyen rendszer → nagyjából ugyanez következik az alapelvekből (jóhiszeműség, tisztesség, személyiségi jogok védelme)
 - › Hogyan lehet így világos indokolást írni, bíróság előtt helytállni ezért? Állítási, bizonyítási szükséghelyzet?

Igazság kiderítése kontra személyiségi jogok: jogsértő bizonyítási eszközök

- Igazság kiderítése *kontra* magánszféra, személyiségi jogok védelme
- Pp. 269. § +
 - › EJEB-gyakorlat (López Ribalda és társai kontra Spanyolország [GC] nos. 1874/13., 8567/13.)
 - › Alaptörvény VI. cikk (1) bek. (3312/2017. (XI.30.) AB határozat) + az ennek védelmére rendelt személyiségi jogok
 - › Bírói gyakorlat (pl. BDT2014.3076, Pfv.IV.20.479/2020/4 – az igazság kiderítése önmagában nem alapozza meg; Kfv.VII.37.772/2020/7.)
- NAIH-14104-1/2024. sz. közlemény: amennyiben valakit titkos kép- vagy hangfelvételt készít egy későbbi pereskedés céljaira, ez is a GDPR hatálya alá tartozó adatkezelési művelet
- A mesterséges intelligencia kihívásai: deepfake bizonyíték
 - › a Btk. 272. § (2) bekezdésének c) pontja szerinti hamis tanúzást valósíthatja meg
 - › Alaptalan hivatkozás esetén: Btk. 268. § (1) bek. szerinti hamis vád lehet

Köszönöm a figyelmet!